

Oświadczenie rabinów ortodoksyjnych na temat chrześcijaństwa

3 XII 2015

Czynić wolę naszego Ojca w niebie: ku partnerstwu Żydów i chrześcijan

Po niemal dwóch tysiącleciach wzajemnej niechęci i obcości my – rabini ortodoksyjni stojący a czele społeczności, instytucji i seminariów w Izraelu, USA i Europie – widzimy teraz przed nami historyczną szansę. Chcemy czynić wolę naszego Ojca w Niebie, przyjmując rękę wyciągniętą do nas przez naszych braci i nasze siostry spośród chrześcijan. Żydzi i chrześcijanie muszą pracować wspólnie jako partnerzy, aby podjąć wezwania naszego czasu.

1. Zagłada (Szoa) zakończyła się 70 lat temu. Była ona spaczonym uwieńczeniem stuleci pogardy, ucisku i odrzucenia Żydów, a w konsekwencji wrogości, która rozwinęła się między Żydami a chrześcijanami. Z perspektywy widać, że niemożność przełamania pogardy i podjęcia konstruktywnego dialogu dla dobra ludzkości osłabiła opór przeciw złowrogim siłom antysemityzmu, które pograżyły świat w mordach i ludobójstwie.

2. Uznajemy to, że od czasów II Soboru Watykańskiego oficjalne nauczanie Kościoła katolickiego o judaizmie uległo głębokiej i nieodwracalnej przemianie. Wydanie deklaracji *Nostra aetate* pięćdziesiąt lat temu zapoczątkowało proces pojednania między obiema naszymi społecznościami. Ta deklaracja i zainspirowane przez nią późniejsze dokumenty Kościoła jednoznacznie odrzucają wszelkie formy antysemityzmu, uznają wieczne Przymierze między B-giem a narodem żydowskim, odrzucają bogobójstwo i podkreślają wyjątkową więź między chrześcijanami a Żydami, nazwanymi przez papieża Jana Pawła II „naszymi starszymi braćmi”, a przez papieża Benedykta XVI „naszymi ojcami w wierze”. Na tej podstawie katolicy i inni chrześcijanie rozpoczęli uczciwy dialog z Żydami; ten dialog wzrastał przez ostatnie pięćdziesiąt lat. Doceniamy uznanie przez Kościół tego, że Izrael ma unikalne miejsce w historii świętej i ostatecznym odkupieniu świata. Obecnie Żydzi doświadczają szczerzej miłości i szacunku ze strony wielu chrześcijan. Wyrażają się one w wielu inicjatywach dialogowych, spotkaniach i konferencjach na całym świecie.

3. Jak Majmonides i Juda Halewi¹ uznajemy, że chrześcijaństwo nie jest ani wynikiem przypadku, ani błędu, ale jest rezultatem woli Bożej i darem dla narodów. Rozdzielając judaizm i chrześcijaństwo B-g chciał rozdzielić partnerów, którzy w istotny sposób różnią się teologicznie, ale nie chciał, by byli oni wrogami. Rabin Jaakow Emden napisał, że „Jezus przyniósł światu dwojakie dobro. Z jednej strony wspaniale umocnił Torę Mojżesza (...); żaden z naszych mędrców nie podkreślał bardziej dobitnie nienaruszalności Tory. Z drugiej strony usunął idole obecne wśród ludzi innych narodów i zobowiązał ich do przestrzegania siedmiu przykazań danych Noemu, ażeby nie zachowywali się jak dzikie zwierzęta, i wszczepił w nich głęboko moralne zachowanie. (...) Chrześcijanie to społeczności, które działają w imię niebios, więc ich przeznaczeniem jest przetrwać; ich intencją jest działać w imię niebios, a nagroda nie będzie im odmówiona.”² Rabin Samson Rafael Hirsch nauczał nas, że chrześcijanie „przyjęli żydowską Biblię Starego Testamentu jako księgę Bożego objawienia. Wyznają wiarę w B-ga Niebios i Ziemi ukazanego w Biblii i uznają władztwo Bożej Opatrzności.”³ Gdy więc teraz Kościół Katolicki uznał wieczne Przymierze między B-giem a Izraelem, my Żydzi możemy uznać trwałą konstruktywną ważność chrześcijaństwa jako naszego partnera w zbawieniu świata, nie obawiając się, że będzie to wykorzystywane w

¹Miszne Tora, Prawa Królów 11:4 (w wydaniu nieocenzurowanym); Kuzari, 4:22.

²Seder Olam Raba 35-37; Sefer ha-Szimusz 15-17.

³*Principles of Education*, “Talmudic Judaism and Society,” 225-227.

celu nawracania. Jak zostało to stwierdzone przez Dwustronną Komisję Naczelnego Rabinatu Izraela do relacji ze Stolicą Apostolską pod przewodnictwem rabina Szeara Jaszua Cohena, „nie jesteśmy już wrogami, ale niewątpliwymi partnerami w wyrażaniu wartości moralnych istotnych dla przetrwania i dobrobytu ludzkości.”⁴ Nikt z nas nie może samodzielnie wypełnić B-skiej misji.

4. Żydzi i chrześcijanie mają wspólną wynikającą z przymierza misję, aby doskonalić świat pod panowaniem Wszechmocnego – tak by cała ludzkość wzywała Jego imię, a ohydztwa były usunięte z powierzchni ziemi. Rozumiemy obecność po obu stronach wahania, czy uznać tę prawdę. Wzywamy nasze społeczności, by przewyciężyć te obawy w celu ustanowienia relacji zaufania i szacunku. Rabin Hirsch nauczał też, że Talmud stawia chrześcijan „jeśli chodzi o obowiązki w stosunkach międzyludzkich na dokładnie tym samym poziomie co Żydów. Mogą oni korzystać z wszystkich wymogów nie tylko sprawiedliwości, ale i działań powodowanych miłością braterską.” W przeszłości stosunki między chrześcijanami a Żydami były często widziane przez pryzmat nieprzyjaznej relacji Ezawa i Jakuba, ale rabin Naftali Cwi Berlin (Neciw) rozumiał już w końcu XIX wieku, że Żydzi i chrześcijanie są przeznaczeni przez B-ga do bycia kochającymi się partnerami: „W przyszłości, gdy dzieci Ezawa z motywacji czysto duchowej uznają lud Izraela i jego zalety, my również będziemy mieli motywację, by uznać, że Ezaw to nasz brat.”⁵

5. My, Żydzi i chrześcijanie, mamy więcej elementów wspólnych niż tych, które nas dzielą: etyczny monoteizm Abrahama, relację z Jedynym, Stwórcą Nieba i Ziemi, który miłuje i troszczy się o każdego z nas, żydowskie Pismo Święte, przekonanie o wiążącej mocy tradycji, wartości życia, rodziny, współczującej prawości, sprawiedliwości, niezaprzeczalnej wolności, uniwersalnej miłości i ostatecznego pokoju na świecie. Rabi Mosze Riwkes (Beer Hagola) potwierdza to i pisze, że „Mędrcy odnosili się tylko do bałwochwalców ich czasu, którzy nie wierzyli w stworzenie świata, Wyjście z Egiptu, cudowne dzieła B-ga i przezeń nadane prawo. W przeciwieństwie do nich ludzie, pośród których jesteśmy rozproszeni, wierzą we wszystkie te fundamenty religii.”⁶

6. Nasze partnerstwo w żadnym stopniu nie pomniejsza różnic istniejących pomiędzy obiema społecznościami i religiami. Wierzymy, że B-g używa wielu wysłanników, aby objawić Swoją prawdę, i potwierdzamy – zgodnie z zawsze obecnym w judaizmie nauczaniem o uniwersalnym przymierzu zawartym przez Noego – że wszyscy ludzie stoją wobec B-ga i dotyczą ich podstawowe zobowiązania etyczne.

7. Naśladując B-ga, Żydzi chrześcijanie muszą proponować wzory służby, bezwarunkowej miłości i świętości. Wszyscy jesteśmy stworzeni na Święty Obraz B-ga, a Żydzi i chrześcijanie pozostaną wierni wobec Przymierza, wspólnie dążąc do zbawienia świata.

4Czwarte spotkanie Dwustronnej Komisji Naczelnego Rabinatu Izraela i Komisji Stolicy Apostolskiej do Relacji Religijnych z Żydami, Grottaferrata, Włochy, 19.10.2004.

5W komentarzu do Księgi Rodzaju 33,4.

6Glosa do Szulchan Aruchu, Hoszen Miszpat, 425:5.